

Verslag bijeenkomst klankbordgroep Windproject Noordzeeboulevard

Datum:

5 juli 2023

Begintijd:

19.00 uur

Eindtijd:

21.00 uur

Locatie:

Beachclub Brunotti

Aanwezig (geanonimiseerd uit privacy oogpunt):

- Vertegenwoordigers van Pure Energie (initiatiefnemer)
- Vertegenwoordiger van Voorne-Putten Energie (initiatiefnemer)
- Vertegenwoordiger van de gemeente Voorne aan Zee
- Vertegenwoordiger van provincie Zuid-Holland (ambtelijk)
- Klankbordgroepleden Windproject Noordzeeboulevard (8 personen)
- Vertegenwoordiger onderzoeksbureau [Waardenburg Ecology](#)

Verslag:

De voorzitter van de klankbordgroep neemt de agenda door met de aanwezigen. Het doel van de avond is om de klankbordgroep te informeren over de eerste resultaten van het ecologisch onderzoek, welke is uitgevoerd door onderzoeksbureau [Waardenburg Ecology](#).

Voor deze vierde bijeenkomst zijn allen die tijdens de voorgaande klankbordgroepen aanwezig waren uitgenodigd, alsmede direct belanghebbenden en belangenorganisaties waarmee de gemeente al langere tijd in gesprek was over dit windproject. Enkele genodigden zijn deze bijeenkomst om verschillende redenen verhinderd.

Mededelingen

Tijdens de volgende bijeenkomst van de klankbordgroep, na de zomer, wordt er een excursie georganiseerd naar het bestaande Windpark Maasvlakte 2 van Eneco.

Ecologisch onderzoek

De ecooloog van onderzoeksbureau Waardenburg Ecology (voorheen Bureau Waardenburg) krijgt het woord. Hij presenteert de eerste resultaten van het concept ecologisch onderzoek van Windproject Noordzeeboulevard. Deze presentatie wordt met alle leden van de klankbordgroep gedeeld en komt tevens op de [projectwebsite](#) te staan.

Waardenburg Ecology is een onafhankelijk ecologisch onderzoeks- en adviesbureau dat bestaat uit meer dan 150 specialisten op het gebied van ecologie en landschap. Waardenburg Ecology heeft veel ervaring met ecologische onderzoeken in relatie tot windenergieprojecten die zowel voorafgaand als na realisatie van windparken zijn uitgevoerd.

Windenergie en natuur in het algemeen

Uit onderzoek blijkt dat er in het algemeen gemiddeld 10-20 vogelslachtoffers en 3-5 vleermuisslachtoffers per jaar per windmolen vallen. Dit kan bij Windproject Noordzeeboulevard dus anders zijn. De mate van vleermuizensterfte is erg afhankelijk van het type landschap waarin de windmolen staat. In het ecologisch onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen het projectgebied en het onderzoeksgebied. Het projectgebied is het geelomrande gebied dat op figuur 1 te zien is. Binnen dit gebied worden de twee windmolens beoogd. Het onderzoeksgebied, dat op figuur 2 te zien is, betreft het gebied waarbinnen het ecologisch onderzoek is uitgevoerd. Het gaat hierbij om de blauw én geel omrande gebieden. Tijdens het veldonderzoek is dus naar een groter gebied gekeken dan enkel het projectgebied.

Figuur 1 Projectgebied Windpark Noordzeeboulevard

Figuur 2 Onderzoekgebied

Binnen de Wet natuurbescherming worden twee aspecten geregeld:

- Gebiedenbescherming. Wanneer er in een Natura 2000-gebieden een project wordt uitgevoerd, moet daarvoor een vergunning Wet natuurbescherming worden aangevraagd.
- Soortenbescherming. Om planten- en diersoorten die in Nederland in het wild voorkomen te beschermen, moet een ontheffing Wet natuurbescherming worden aangevraagd.

Vleermuisonderzoek

In het kader van de Wet natuurbescherming moet onder andere de mogelijke sterfte van vleermuizen worden getoetst.

Ten behoeve van het vleermuisonderzoek hebben de ecologen van Waardenburg Ecology meerdere keren met een batlogger minimaal twee uur in het plangebied rondgelopen. Dit onderzoek is gedaan in de periodes waarin vleermuizen het meest actief zijn. Er wordt altijd een correctie toegepast op de metingen met de batlogger. Dit komt omdat er met een batlogger niet op de hoogte van een windmolenwiek kan worden gemeten.

Er is in het onderzoeksgebied relatief weinig vleermuisactiviteit gemeten in vergelijking met andere (natuur)gebieden. De meeste activiteit die gemeten is, is te vinden aan de oostkant van het onderzoeksgebied. Dit betreft de noordkant van het Oostvoornse Meer. Op en rondom het projectgebied, dus de westkant van het onderzoeksgebied, is er minder activiteit gemeten. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat het westelijke deel een stuk opener is, waardoor vleermuizen sneller last hebben van de (harde) wind. Vleermuizen houden niet van harde wind.

Er zijn vier soorten vleermuizen waargenomen:

1. Gewone dwergvleermuis
2. Ruige dwergvleermuis
3. Rosse vleermuis
4. Laatvlieger

De activiteiten van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis zijn het meest waargenomen in het onderzoeksgebied.

Naast het batlogonderzoek is er ook een migratieonderzoek gedaan naar vleermuizen. Sinds een aantal jaar is het onderzoeksprotocol aangepast en moet er veel meer rekening worden gehouden met de trektijd van vleermuizen. Er zijn hiervoor twee kastjes opgehangen. Eén op de projectlocatie ten westen van het onderzoeksgebied en één iets meer ten oosten van de projectlocatie. De kastjes hebben in totaal twee maanden gemeten.

Het rekenmodel waarmee Waardenburg Ecology metingen uitvoert wordt tot op heden ook door de Raad van State als volwaardig beschouwd. Het is aan het bevoegd gezag of ze aan de hand van de onderzoeken een vergunning willen verlenen of niet. Waardenburg Ecology wil vanuit ecologisch standpunt zo goed mogelijk in beeld brengen wat de komst van windmolens doet met de ecologie.

De ecooloog geeft aan dat er geen bewijs is dat vleermuizen het gebied rondom een windmolen mijden wanneer deze draait.

Mocht uit het onderzoek blijken dat er een verhoogde kans is op sterfte van vleermuizen door de windmolens, kan de provincie een mitigerende maatregel opleggen aan de initiatiefnemers. Met de toepassing van een stilstandvoorziening kan de eventuele sterfte van vleermuizen aanzienlijk worden beperkt..

Vogelonderzoek

De ecologen van Waardenburg Ecology hebben van maart tot en met augustus een veldonderzoek gedaan naar koloniebroedvogels. Hierbij kwamen de volgende soorten het meest naar voren: kokmeeuw/stormmeeuw, kleine mantelmeeuw/zilvermeeuw en lepelaar. Vooral de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw zijn vaak geregistreerd. Alle vogels die zijn waargenomen door Waardenburg Ecology zijn ingetekend.

De waarneming van de aalscholver in het onderzoeksgebied is veel lager dan van tevoren werd verwacht. Er is geen conclusie te trekken waarom de aalscholver niet over het onderzoeksgebied vliegt.

Een aanwezige geeft aan dat het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) tot de conclusie is gekomen dat er veel lepelaars over het gebied vliegen. De ecooloog neemt het onderzoek van het NIOZ mee in het vogelonderzoek van Waardenburg Ecology.

Doordat in het model van Waardenburg Ecology het gemiddelde aantal vliegbewegingen in het onderzoeksgebied per vogelsoort wordt geregistreerd, wordt het aantal mogelijke slachtoffers per soort berekend. De uitkomst is altijd op basis van een worst-case scenario. Indirect wordt via een actuele populatiebepaling in het eindresultaat van het vogelonderzoek ook rekening gehouden met de vogelgriep.

Het rekenmodel van Waardenburg Ecology is ook gepubliceerd en is wetenschappelijk onderbouwd. Ook andere adviesbureaus maken gebruik van dit model, maar in principe mag ieder onderzoeksbureau zijn eigen rekenmodel gebruiken. Wel moet er altijd worden gecorrigeerd op het uitwijkende vermogen van een soort en op hoogte van de windmolen. Op hoofdlijnen komen de onderzoeken van onderzoeksbureaus overeen. Het is belangrijk dat de intensiteit van het vleermuisonderzoek zich toespitst op de maanden waarop de meeste aanvaringen worden geregistreerd. Dit is in de zomer en het najaar.

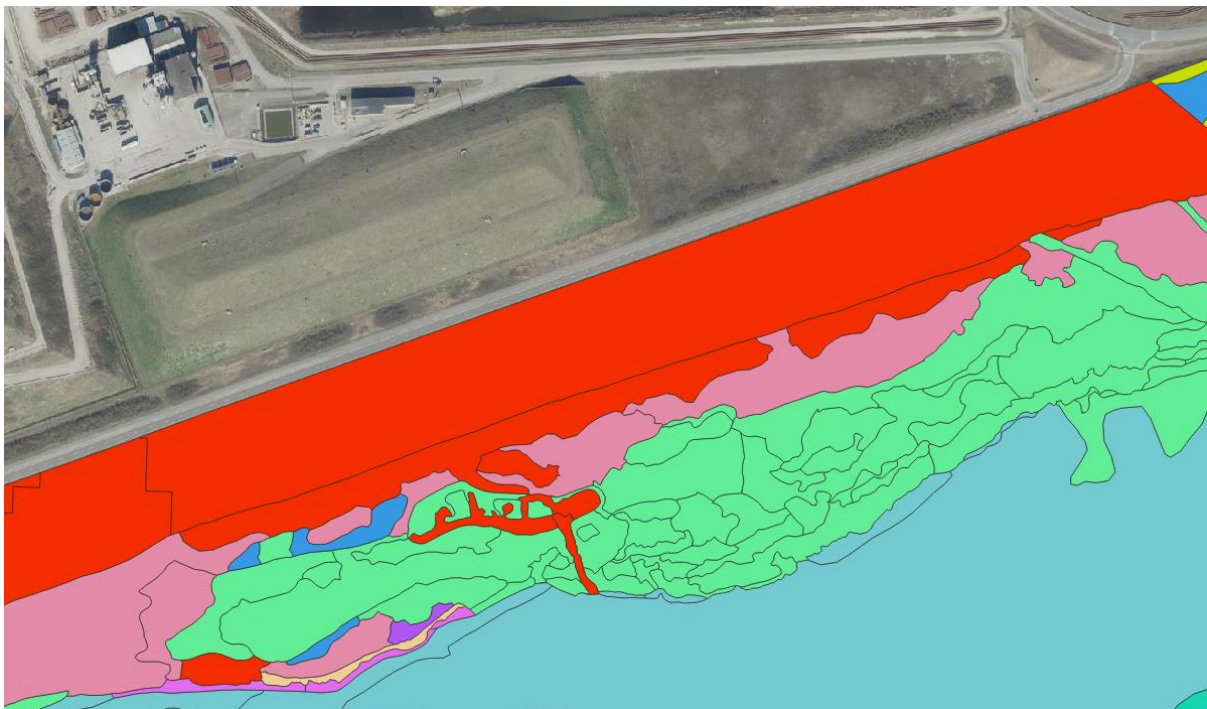
De verwachting was dat de steltlopers ook gebruik zouden maken van het slik en van het onderzoeksgebied, maar dat is amper waargenomen. De ecooloog vindt dit een opvallend resultaat. Hij vindt hiervoor geen verklaring. Wel heeft hij de uitkomst vergeleken met eerdere onderzoeken in het gebied en daaruit is te concluderen dat de populatie de afgelopen jaren afneemt.

Ook de vogelwerkgroep heeft een tijd geleden tellingen gedaan naar steltlopers en zagen toen ook een dip die niet te verklaren was. Hierover is meer te lezen in de themafolder van Slikken van Voorne. Een vertegenwoordiger van de vogelwerkgroep stuurt deze folder door aan de ecooloog, zodat deze informatie ook kan worden meegenomen in het vogelonderzoek van Waardenburg Ecology.

In de winter zijn er relatief weinig vliegbewegingen waargenomen in het projectgebied. Er zijn weinig ganzen waargenomen. Zilvermeeuwen kwamen in de winter wel veel voor, maar deze soort is het hele jaar rond gezien. De kleine mantelmeeuw is in de winterperiode niet waargenomen, omdat deze soort dan niet in Nederland aanwezig is.

Natuurtoets

In figuur 3 zijn de diverse aangewezen habitattypen te zien van het Natura2000-gebied Voordelta in het kader van gebiedsbescherming. Het lichtrode, licht- en donkerblauwe en groene gebied zijn aangewezen habitattypen. Het donkerrode gebied heeft geen habitattypen aangewezen gekregen, maar is wel Natura2000-gebied. Hier moet wel rekening worden gehouden met stikstof.

Figuur 3 Diverse habitattypen van het Natura2000-gebied Voordelta

Op figuur 4 is af te lezen welke vogelsoorten zijn aangewezen voor de Natura2000-gebieden in de bredere omgeving. De geel gearceerde vogelsoorten zijn meegenomen in het onderzoek, omdat deze soorten mogelijk kunnen foerageren in het projectgebied. Op basis van deze lijst wordt dus gekeken of de vogelsoorten ook kunnen voorkomen in het projectgebied.

	Voordelta	Duinen Goeree & Kwade Hoek	Haringvliet	Grevelingen	Oosterschelde	Krammer-Volkerak	Hollands Diep	Veerse Meer	Biesbosch	Westerschelde & Saeftinghe	Maximale foerageerafstand (km)
Minimale afstand tot projectgebied (bij benadering in km)	0	7,5	9,5	13	27	28	34	43	46	51	
roodkeelduiker	x										0 - gebiedsgebonden
dodaars				x	x			x			0 - gebiedsgebonden
fuut	x	x	x	x	x	x		x	x	x	0 - gebiedsgebonden
kuifduiker	x			x	x	x					0 - gebiedsgebonden
geoorde fuut				x							0 - gebiedsgebonden
aalscholver	x	x	x	x	x	x		x	x		20
kleine zilverreiger			x	x	x			x		x	15*
grote zilverreiger									x		15
lepelaar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	15
kleine zwaan			x	x	x	x		x	x		12
kolgans			x	x			x	x	x	x	30
dwerggans			x								30*
grauwe gans	x	x	x	x	x	x	x		x	x	30
brandgans		x	x	x	x	x	x	x	x		30
rotgans				x	x	x		x			2
bergeend	x	x	x	x	x	x				x	3
smient	x		x	x	x	x	x	x	x	x	11
krakeend	x		x	x	x	x	x	x	x	x	5
wintertaling	x	x	x	x	x	x			x	x	9
wilde eend			x	x	x		x	x	x	x	26
pijlstaart	x	x	x	x	x	x		x	x	x	2
slobeend	x	x	x	x	x	x		x	x	x	1
tafeleend						x			x		15
kuifeend			x			x	x	x	x		15
topper	x		x								15
eider	x										0 - gebiedsgebonden
zwarte zee-eend	x										0 - gebiedsgebonden
brilduiker	x			x	x	x		x			5
nonnetje									x		5*
middelste zaagbek	x			x	x	x		x		x	5
grote zaagbek									x		5*
zeearend									x	x	70**
visarend			x			x			x		11
slechtvalk			x	x	x	x				x	70**
meerkoet			x	x	x	x		x	x		0 - gebiedsgebonden
scholekster	x	x		x	x					x	15
kluut	x	x	x	x	x	x		x		x	10
bontbekplevier	x	x		x	x	x				x	8
strandplevier				x	x					x	7
goudplevier			x	x	x			x		x	15
zilverplevier	x	x		x	x					x	10
kievit			x		x					x	15*
kanoet					x					x	20
drieteenstrandloper	x	x			x					x	1
bonte strandloper	x	x		x	x					x	12
grutto			x			x			x		70**
rosse grutto	x	x		x	x					x	15
wulp	x	x	x	x	x					x	24***
zwarte ruiter					x					x	8
tureluur	x	x		x	x	x				x	2
groenpootruiter					x					x	8
steenloper	x			x	x					x	2
dwergmeeuw	x										0 - gebiedsgebonden
grote stern	x										70**
visdief	x										70**

Figuur 4 Angewezen vogelsoorten

Als er uit onderzoek blijkt dat windmolens op een bepaalde locatie invloed hebben op soorten, dan moet er een ontheffing aangevraagd worden. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm.

Voorbeeld 1%-mortaliteitsnorm:

Er worden in een gebied 10.000 mantelmeeuwen geteld, hiervan sterft ieder jaar 10% van de volwassen vogels een natuurlijke dood. In totaal zijn dat 1.000 mantelmeeuwen per jaar. Vanuit de 1%-mortaliteitsnorm mag er dan ieder jaar maximaal 1% van die 1.000 jaarlijks gestorven vogels extra sterven door de komst van windmolens. Van deze populatie mogen er dus niet meer dan 10 sterven door een aanvaring met een windmolen. Blijkt uit onderzoek dat dit mogelijk wel het geval zal zijn, dan kunnen er bijvoorbeeld mitigerende maatregelen worden genomen. Denk hierbij aan extra stilstand van de windmolen op het moment dat de vogels het meest actief zijn.

Op basis van metingen zal sterfte van zilver- en kleine mantelmeeuwen onder 1%-mortaliteitsnorm zijn. Omdat de zilver- en kleine mantelmeeuw ook bij reeds bestaande windparken soms het slachtoffer worden van een aanvaring met een windmolen, is het lastig vast te stellen of de sterfte van deze twee soorten in cumulatie met de sterfte vanwege de reeds bestaande windparken onder de 1%-mortaliteitsnorm blijft. Voor dit projectgebied is de uitkomst uit het onderzoek relatief laag, maar als er gekeken wordt naar het grotere gebied, kan het zijn dat de provincie mitigerende maatregelen gaat opleggen voor Windproject Noordzeeboulevard. Zij kunnen sturen op stilstand van de windmolens om zo de populatie van zilver- en kleine mantelmeeuwen te beschermen.

Een aanwezige geeft aan dat de windmolens dichtbij de vogelvallei worden beoogd. Aan de andere kant van de vogelvallei is industrie en ernaast is een vrachtwagenparking. Hierdoor wordt het de vogels wel heel moeilijk gemaakt om de vogelvallei veilig op en af te komen. De ecooloog geeft aan dat die locatie inderdaad deels ingesloten is.

Een aanwezige vraagt zich af of de vogelsterfte ook te berekenen is aan de hand van de rotordiameter van de beoogde windmolens. De ecooloog geeft aan dat er niet echt één op één een link te leggen is tussen de hoogte van een windmolen en slachtoffers. Mogelijk is de kans op een aanvaring wel groter bij een grotere rotordiameter. Windturbines met een grotere rotordiameter draaien daarentegen wel langzamer.

Een aanwezige uit zijn zorg dat de cumulatieve effecten te weinig worden meegewogen in het onderzoek. De ecooloog geeft aan dat cumulatieve effecten wel degelijk worden meegenomen in het onderzoek. Daarnaast staan meeuwen erom bekend om notoire slachtoffers zijn. Deze vogelsoort heeft geen lerend vermogen ontwikkeld en wijkt amper uit wanneer er een obstakel in het vlieggebied is. Die eigenschappen verschillen per vogelsoort en dit wordt meegenomen in de cumulatie.

In tegenstelling tot Natura2000-gebieden heeft het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wel een beheertype. Hiervoor zijn voorwaarden vastgesteld. De ecooloog geeft aan dat dit verder moet worden besproken en afgestemd met de provincie Zuid-Holland.

Overige beschermde gebieden zijn verder van het projectgebied gelegen, maar de soorten die daar voorkomen worden ook meegenomen in het onderzoek.

Er is geen enkele reden om aan te nemen dat windmolens een negatief effect hebben op insectenpopulaties. Daarentegen is er op dit moment ook nog geen wetenschappelijk onderbouwde mogelijkheid om te meten hoeveel insecten er sterven door windmolens. De ecooloog geeft aan dat lokale insecten niet ter hoogte van windmolenwieken vliegen. Op deze hoogte komen alleen

insecten voor die trekken.

De Vlindervereniging Nederland heeft aangegeven dat windmolens geen negatief effect hebben op de populatie van vlinders en libellen.

Financiële participatie:

Windproject Noordzeeboulevard beoogt twee windmolens. Eén van deze windmolens wordt eigendom van Voorne-Putten Energie. De opbrengst van deze windmolen komt ten goede aan de omgeving. Hoewel de windmolen wordt gevoed op het elektriciteitsnet van Stedin, en er dus geen directe kabel naar de omgeving loopt, wordt de windmolen wel lokaal eigendom. Het voordeel hiervan is dat men kan sturen op waar de energie terecht komt.

Daarnaast zal er een omgevingsfonds ingericht worden. Dit fonds bestaat uit een bijdrage van 1 euro per opgewekt megawattuur (MWh). De verwachte opbrengst van Windproject Noordzeeboulevard is ongeveer 60.000.000 kWh per jaar. Er gaat dus naar verwachting ongeveer 60.000 euro per jaar naar het omgevingsfonds. Waar dit omgevingsfonds voor wordt gebruikt, wordt bepaald door de omgeving zelf.

Vervolgacties

Alle ecologische onderzoeken zijn uitgevoerd en Waardenburg Ecology is momenteel bezig om de modellen te laten doorrekenen. Naar verwachting is de conceptrapportage (natuurtoets) eind juli 2023 gereed. De conceptrapportage wordt vervolgens apart met de natuurverenigingen, ZHL en de klankbordgroep besproken. De initiatiefnemers zijn voornemens om eind 2023 de vergunning(en) en ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag voor Windproject Noordzeeboulevard.

De initiatiefnemers gaan ook met de gemeente Voorne aan Zee in gesprek om onder andere af te stemmen welke procedure er moet worden gestart:

1. Wijzigen bestemmingsplan/vaststellen inpassingsplan of
2. Aanvragen omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan.

De ruimtelijke procedure die doorlopen gaat worden, zal met de klankbordgroep worden besproken tijdens de volgende bijeenkomst. Daarna is het de bedoeling om een algemene informatiebijeenkomst te organiseren voor de brede omgeving.

Mocht de klankbordgroep nog onderwerpen hebben voor vervolgbijeenkomst(en) dan kan dat worden gemaïld naar info@windprojectnoordzeeboulevard.nl.

De volgende klankbordbijeenkomst, is onder voorbehoud, op 20 september 2023. Dit wordt nog per mail definitief bevestigd door de initiatiefnemers aan de klankbordgroep.

Aanvullende vragen, ook naar aanleiding van presentatie van Waardenburg Ecology, kunnen worden gestuurd naar info@windprojectnoordzeeboulevard.nl.